

INTERCONDIȚIONAREA RELAȚIEI DINTRE SECURITATE ȘI DEZVOLTARE DURABILĂ

INTER-CONDITIONALITY RELATION BETWEEN SECURITY AND SUSTAINABLE DEVELOPMENT

Dr. Mihai-Ștefan DINU*

Rezumat: Impunerea conceptului de securitate umană a introdus noi accente în discuțiile academice privind securitatea. Plasată în acest articol în relație directă cu conceptul de dezvoltare durabilă, securitatea este abordată pornind de la nivelul securității individuale, urmărind implicațiile până la nivelele regional și internațional.

Cuvinte-cheie: securitate; dezvoltare durabilă; securitate durabilă; securitate umană; dimensiuni; resurse.

Abstract: The emergence of human security concept brought new nuances in the academic debates regarding security. Placed, in this paper, in a direct relation with the sustainable development concept, the security is approached starting with the individual security level, following the implications to regional and international levels.

Keywords: security; sustainable development; sustainable security; human security; dimensions; resources.

---

* Mihai-Ștefan Dinu, doctor în Științe Militare, este cercetător științific gradul II în cadrul Centrului de Studii Strategice de Apărare și Securitate, Universitatea Națională de Apărare „Carol I”, București, România. E-mail: mihaistdinu@yahoo.co.uk.

Introducere

Pornind de la ideea că mediul de securitate în cel de al doilea deceniu al secolului XXI, devine din ce în ce mai complex iar amenințările la care trebuie să facă față atât individul uman cât și statele ca actori majori ai scenei internaționale, în prezentul articol vom aborda legătura dintre securitate și dezvoltare durabilă, luând în considerare și conceptul de securitate umană. Având în vedere sursele de putere ale statelor, vom aborda ideea de dezvoltare durabilă dincolo de valoarea sa de ideal al întregii omeniri, relaționând-o la nivel structural cu problemele contemporane ale omenirii și cauzele acestora, cauze ce pot afecta de asemenea securitatea statelor în toate dimensiunile ce o caracterizează.

Sursele de putere ale statelor și securitatea

Diversele transformări ale conceptului de securitate s-au petrecut în mod evident ca urmare a transformărilor de pe scena internațională. Considerând încheierea Războiului Rece un punct major de referință pentru schimbările generate de dezechilibrarea balanței de putere, a bipolarității, putem afirma că vechiul sistem de securitate constituit sub umbrelele nucleare ale celor două superputeri angrenate în Războiul Rece (SUA și URSS), prin menținerea parității strategice relative între blocurile militare nu a putut rezista presiunii exercitate de factorii economici, politici sau sociali. Prin urmare, procesul de abordare a priorităților agendei de securitate a suferit o serie de transformări, acestea nemaifiind instrumentate prin mijloace exclusiv militare, ci prin acțiuni de natură politică, economică, culturală etc., corelate noilor perspective deschise de însăși desfășurarea concretă a evenimentelor pe scena relațiilor internaționale.

Scena internațională devine astfel, după părerea lui Zbigniew Brzezinski, *marea tablă de șah* în care actorii acționează frecvent prin relațiile de putere. Puterea nu se manifestă însă în mod exclusiv, ca atribut al unui stat sau unei entități, ci numai în relație cu ceilalți actori internaționali. De o importanță majoră în proiectarea unor politici de securitate eficiente, puterea este rezultatul unei combinații de capacități care derivă din surse interne sau externe, ca rezultat al relațiilor internaționale. În general, sunt

acceptate ca surse esențiale de putere sursele naturale, sursele sociopsihologice și sursele sintetice¹.

Sursele naturale derivă din considerentele geografice (dispunerea statului pe glob, suprafața, ieșirea la mare, lungimea și natura granițelor etc.), resursele naturale și populația. Aceste surse sunt considerate a fi cele mai durabile, iar acțiunile de compensare a dezavantajelor provenite din insuficiența resurselor naturale sunt cele mai costisitoare, ceea ce provoacă frecvent transformarea lor în obiect al unor politici de lungă durată care, în timp, pot deveni tradiție politică. Totodată, importanța surselor naturale de putere² este provenită din rolul decisiv pe care acestea îl dețin în stabilirea și stabilitatea strategiilor politico-militare de apărare a unui stat.

Sursele sociopsihologice ale puterii sunt cele mai delicate, în opinia noastră, deoarece se regăsesc în aspecte mai greu cuantificabile: imaginea de sine a unui popor³; nivelul de socializare a politicii, care reflectă procesul prin care individul își formează atitudinea politică, sprijinul public, forma de conducere etc. Sprijinul public, de exemplu, reflectă, în ultimă instanță, coeziunea unei națiuni în sprijinul promovării unor valori fundamentale. Lipsa sprijinului public sau prezența unui nivel redus al acestuia uzează sursele politice și militare ale unui stat care poate suferi astfel o criză de credibilitate și eficiență în momente dificile.

O altă categorie de surse ale puterii este constituită de *sursele sintetice*, acestea derivând din celelalte două categorii menționate anterior și reflectând abilitatea statului de a-și întrebuința sursele naturale și sociopsihologice pentru afirmarea puterii. Practic, sursele sintetice de putere sunt constituite de sursele industriale, financiare, tehnico-științifice și militare.

Prin urmare, putem identifica faptul că sursele de putere ale statelor menționate anterior se află, așa cum vom analiza în continuare, într-o relație directă cu aspecte ce stau la baza conceptului de dezvoltare durabilă.

Dezvoltarea durabilă, securitatea mediului și securitatea umană

Originea conceptului de dezvoltare durabilă poate fi plasată la începutul anilor '90 ai secolului XX, impunându-se în cadrul relațiilor

¹ Walter S. Jones, *The logic of International Relations*, Longman, New York 1997, p. 202.

² *Ibidem*, p. 188.

³ *Ibidem*, p. 190.

internaționale odată cu publicarea Raportului Comisiei Brundtland⁴, ale căror lucrări s-au desfășurat sub egida ONU, în cadrul Comisiei Mondiale pentru Mediu și Dezvoltare (WCED) prezidată de prim-ministrul norvegian Gro Harlem Brundtland, în anul 1992.

Meritul esențial al Raportului Brundtland este acela de a identifica provocările cu care se confruntă, inclusiv în prezent, omenirea la nivel global și de a propune pe baza acestora o definiție a dezvoltării durabile. Astfel dezvoltarea durabilă era definită drept acea modalitate de a satisface nevoile generațiilor prezente fără a afecta negativ îndeplinirea nevoilor fundamentale traiului generațiilor viitoare.

Cauzele apariției acestei definiții erau înfățișate de aspecte de dezvoltare globală precum:

- creșterea populației;
- dezvoltarea urbană;
- sporirea consumului de energie;
- nevoia din ce în ce mai fundamentală de resurse energetice,

coroborată cu scăderea cantității acestora.

Ca urmare a acestor cauze, efectele produse pot fi identificate în:

- deteriorarea condițiilor de mediu;
- sporirea mișcărilor migraționiste ale populației;
- sporirea nevoii de resurse energetice și intensificarea

conflictelor interstatale și a crizelor interne ale statelor mai puțin dezvoltate.

Suntem de părere că majoritatea cauzelor menționate anterior constituie, indirect, amenințări la adresa securității naționale a oricărui stat, dacă avem în vedere faptul că din definiția dezvoltării durabile transpar aspecte care sunt direct relaționate nevoilor primare de trai ale individului uman, precum nevoia de hrană, apă, dar și acelea privind asistența medicală sau educația privite ca și condiții esențiale ale dezvoltării individului uman. Așadar, cauzele menționate nu afectează numai nivelul național al securității, ci și pe cel individual. Mai mult, credem că imposibilitatea satisfacerii nevoilor esențiale de trai, se află în directă legătură cu un concept promovat tot prin intermediul ONU, odată cu publicarea *Human*

---

⁴ *** World Commission on Environment and Development, *Our Common Future*, Oxford University Press, 1987, p xii-xv.

*Development Report*⁵, și anume: *securitatea umană*. Putem afirma prin prisma celor analizate până în acest moment că securitatea umană la început de secol XXI poate fi realizată numai prin dezvoltare durabilă și echitabilă, în sensul în care devine un concept din ce în ce mai necesar în stabilirea politicilor interne și externe ale statelor, iar prin accesul la resurse – realizat cu evitarea conflictelor armate – contribuie la pacea globală. Mai mult, credem că politicile eficiente care sunt fundamentate în jurul conceptului de securitate umană pot deveni un motor al comerțului internațional și, pe cale de consecință, prin sporirea puterii economice a statelor să contribuie la asigurarea unei securități solide la nivel național, regional și internațional.

Evident, prin raportul Comisiei Brundtland, putem trage concluzia că acesta a consfințit recunoașterea dimensiunii de mediu a securității prin identificarea atingerilor ce se aduc mediului și implicit traiului uman.

Concluzii

Ca urmare a aspectelor prezentate în această lucrare, suntem de părere că între securitate și dezvoltare durabilă există o relație de intercon condiționare, pornind de la nivelul individual al securității, cu implicații asupra celorlalte niveluri: național, regional și internațional.

De asemenea, credem că ar trebui considerat cu mai multă atenție conceptul de securitate durabilă, concept care să îmbogățească nuanțele actualei perspective asupra securității.

Securitatea durabilă ar presupune, prin prisma celor discutate în această lucrare, aspecte precum:

- schimbările climatice;
- competiția pentru resurse (în special pentru resurse energetice);
- marginalizarea de tip politic, economic sau militar a unor state sau regiuni ca urmare a discrepanțelor din ce în ce mai semnificative în plan socio-economic;
- globalizarea militarizării, în sensul în care au loc intervenții armate ca măsură de securitate, iar acestea pot fi percepute ca disproporționate și vătămătoare pentru indivizi și mediu, în special din

⁵ *** Human Development Report, United Nations Development Programme (UNDP), Oxford University Press, New York, 1994, p.22.

cauza răspândirii progreselor tehnologice în domeniul armelor chimice, biologice sau nucleare.

Cheia realizării unei securități durabile se află, în opinia noastră, în voința statelor, organizațiilor și grupurilor politice sau militare de a coopera efectiv pentru rezolvarea cauzelor ce stau la originea actualelor conflicte, iar prin cooperare să poată fi promovată o securitate durabilă, de tip preventiv.

BIBLIOGRAFIE

- *** A More Secure Europe in A Better World, *Strategia de Securitate a Uniunii Europene*.
- *** Human Security Report 2012, Simon Fraser University, Vancouver, 2012.
- Neil Middleton, Phil O' Keefe, *Redefining Sustainable Development*, Pluto Press, London, 2001.
- Reuben Brigety, Sabina Dewan, *A National Strategy for Global Development*, Center for American Progress, Washington DC, 2009.
- Sanford E Gaines, *Sustainable development and National Security*, în *Environmental Law and Policy Review*, Vol. 30, issue 2, 2006.
- Stephen A. Rosa, *Sustainable Development Handbook*, CRC Press, London, 2010
- Susan Baker, *Sustainable Development*, Routledge, London, 2006.

